

SLOVENSKI GOSPODAR.

List ljudstvu v poduk.

Izhaja vsak četrtek in velja s poštnino vred in v Mariboru s pošiljanjem na dom za celo leto 3 gld., za pol leta 1 gld. 69 kr., za četrto leta 89 kr. — Naročnina se pošilja opravalstvu v dijaškem semenišču (Knabenseminar). — Deležniki tiskovnega društva dobivajo list brez posebne naročnine.

Pesemesne liste prodaja knjigar Novak na velikem trgu po 5 kr. — Rekopisi se ne vračajo, neplačani listi se ne sprejemajo.

Za oznanila se plačuje od navadne vrstice, če se natisne enkrat 8 kr. dvakrat 12 kr., trikrat 16 kr.

Dvoje novih društev.

V nedeljo 20. maja stopilo je dvoje društev v javnost, ki Slovence štajerske posebno zanimata. Prvo nam je od naših najboljših mož osnovano z najiskrenejšo željo, naj bi služilo zlasti kmetškemu ljudstvu v pomoč in blagoslov. To je cesarjevič Rudolfovo sadjerejsko društvo za spodnji Štajer s sedežem pri sv. Juriji na južnej železnici. Pretečeno nedeljo obhajalo je svoj prvi občni zbor. O njem poročamo drobneje. To pa opomnimo dnes, da se tega društva slobodno vsi veselimo. Ustanovljeno je prav na sredi slovenskega Štajerja, ob železnici. Predsednik mu je kot izvrsten sadjerejec daleč znani preblagi g. dr. G. Ipavica.

Drevesnica je tudi že pripravljena, mnogovrstne podpore je pričakovati. Želeti še je, da pristopi obilno število udov in se kmetovalci potem marljivo oglašajo za mlada drevesca, za cepiče itd.

Kar to društvo počinja, utegne spodnji Štajer kedaj spremeniti v sadovni paradiz, iz katerega bodo kmetovalci na stotisoče in milijone goldinarjev zajemali. Bog plati vrlim slovenskim domoljubom, ki so se blagega dela lotili. Bog blagoslovi hvale vredno podjetje!

Drugo društvo pa ni naše gore list. Ne snujejo ga naši slovenski domoljubi, ne obeta Slovincem nič dobrega. To je v Celji 20. t. m. osnovano nemško-liberalno društvo, zvano: „Untersteirische-Fortschritts-Verein.“ Snujejo pa društvo zvečinoma nemški tujci v zvezi s slovenskimi odpadniki ali renegati. Namen jim je širiti nemški liberalizem, ki uže povsod propada, med slovenske kmete spodnje-štajerske in utvrditi nemško-liberalno gospodstvo na slovenskem Štajerskem ter zabraniti napredovanje Slovencev na narodnej podlagi. Sploh ovo „fortšritlarsko“ društvo je Slovincem sovražno v gospodarskem obziru (liberalizem je namreč le denarstvenim mogotcem ugoden, kmetom in obrtnikom pa nevaren, kakor nam propad kme-

tijstva in obrtnijstva spričuje z rastočim uboštvom ljudstva v liberalnej dobi), dalje sovražno nam je v političnem in narodnem obziru. Ono začne pri nas zopet tisto vojsko, katero je nemški liberalizem pod vodstvom Seidl-Brandstetterjevcev bil enkrat uže dovolj sramotno zgubil. Pristopilo je društvu baje 700 (?) udov, med temi je veliko Nemcev srednje- in gornje-štajerskih in čez 100 samo iz nemškega Gradca. Zraven so vsi liberalni kričači spodnje-štajerski, tudi baron Moškon se je pridružil. Glavni namen pa je Slovence zmotiti in jim pri volitvah za deželni in državni zbor namesto slovenskih vrinoti nemško-liberalnih, fortšritlarskih poslancev, kakoršni so bili Seidl, Brandstetter itd. V odboru so: znani celjski dr. Glantschnigg (slovenski odpadnik) predsednik, odborniki pa: dr. Ausserer (tujec, nemec iz Tirolskega) v Sevnici, profesor Marek (čeho-slovenski odpadnik) v Celji, Franz Zangger (nemec) v Celji, Deutschmann (nemec) v Ptuj, Lariš (privandranec) v Laškem, dr. Tomschegg (slovenski odpadnik) v Slov. Gradci, dr. Schmidlerer (nemški Hammer-Amboss) v Mariboru, A. Stiger (nemec) v Slov. Bistrici, Zechner (nemec privandranec) v Brežicah.

Stojimo toraj pred novo borbo za svoje narodne pravice, za svoj gmotni in duševni napredek. Ne bojimo se nje čisto nič. Pravica in resnica mora zmagati, laž in krivica propasti. Desterniški.

Nova brambovska postava.

Sosedi Magjari na Ogerskem imajo precejšnje število deželnih brambovcev. Pravijo jim honvedi. Tirolci in Predarlčanje so tudi uže od davna preskrbljeni z vojaštvom za obrambo domače dežele. Za vse ostale dežele pa se ima sedaj osnovati posebna armada ali vojska, ki bode imela deželo braniti in se njenim vojakom zaradi tega pravi: deželni brambovci — Landwehristen. Godilo in izvrševalo bode se pa vse

po postavi, katero je državni zbor sprejel. Proti njej glasovali so nekateri nemški liberalci, posebno krofasti vodja štajerskih liberalcev je kaj hrapasto kresal zoper njo pa nič ni pomagalo. S tem so se nemški liberalci precej zamerili ne samo pri vseh avstrijskih domljubih, ampak tudi pri samem cesarju, kateremu niso hoteli pustiti prve besede pri načinu, kako se ima deželna bramba urediti.

Deželna bramba ima šteti najmenje 138.000 vojakov. Cesarju gre prva beseda pri vredbi in le na cesarjevo povelje se sme pod orožje poklicati. Ob času vojske zamorejo se od redne vojske k deželni brambi prestavljeni vojaki zopet pozvati nazaj. Bramboveci so dolžni le deželo braniti. Vendar v sili zamorejo jih cesar tudi čez meje poslati rednej vojski v podporo.

Bramboveci dobijo oficirjev, obleke, orožja itd., kakor redno vojaštvo. V deželno brambo sprejeti rekruti ali novinci morajo vežbati se ali „eksercirati“ 8 tednov, če so pešaki, 3 mesece, če so strelec na konjih ali konjeniki. Pozneje pokličejo se samo k rednim vojaškim vajam in kontrolnim shodom.

Ti kontrolni shodi bodo se vršili pri okrajnej političnej gosposki, kder bo tudi okrajni narednik (Bezirksfeldwebel) stanoval, ki ima zapisnik vseh brambovecv urejati. Plače dobiva 600 fl. na leto, čez pet let pa 100 fl., čez deset let 200 in čez 15 let pa 300 fl. več, se vé tudi prosto stanovanje.

Temu naredniku mora vsak brambovec naznaniti, če se iz domovja kam inam seli. Vojaške vaje brambovecv trajajo po 4 tedne, vendar nikoli ob času žetve.

Kdor bi nepokoren bil zaukazom brambovske postave in brambovskih gosposk, bil bi kaznovan prvič in drugič z zaporom na teden do 3 mesencev; tretjokrat in ob času vojske pa po ostrih postavah za redno vojaštvo veljavnih. To se glavne točke nove brambovske postave.

Gospodarske stvari.

Kaj ovira napredek sadjereje na slov. Štajerskem.

(Izv. dopis iz Brežiškega okraja.)

Da se ta tako važna panoga kmetijstva bolje ne razvija, kaj temu največ zaprekuje, sem premišljeval, ter opomnim sledeče: Prvič, dokler ne bodo se semtertje učili umne sadjereje in drugič, dokler ne bode kupčija s sadjem živahnejša, ne bode sadjerejstvo napredovalo.

Če si mislimo način sadjereje, kakor ga naši nekteri kmetovalci izvršujejo, se moramo čuditi, da še toliko sadja pridelamo. — Da bi si kdo divjakov na gredah iz pešek izredil, temu bi se še nekteri posmehovali. Tu pa tam gré

gdo v gojzd, izkoplje kakov starikav divjak ter ga brez obzira na lego in svet posadi do poldrugi čevelj globoko. To je čisto protinaravno, ker tako ne more solnce ogreti zemlje pri koreninah niti zrak ne more zemlje prešiniti. Včasih se prime, vendar tako kasno raste, da le redko kedaj tisti sadu dočaka, ki posadi. Je pa divjak kje na mestu v kakšni meji izrastel, ga cepi v sklad, da potem vedno revno ostane drevo ter le malo časa trpi.

Vzeti ozir na lego in svet pri saditvi sadunosnega drevja, je velike važnosti, sploh više, kakor si naši kmetje mislijo. Tako n. pr. Ribstinov pepinek jabelko rado raste v suhem svetu, kjer bi n. pr. Muškatovi kosmač morebiti celo nerodoviten bil itd. Nasproti vzemimo, da je zemlja dobra, globoka in nekoliko vlažna, tukaj bodo slive posebno rodovitne, jabelke pa v nekaj plitveji zemlji dokaj dobre. Je zemlja globoka pa revna, bodo nekatere hruške kaj dobre. Tako tudi je lega proti jugu za hruške, proti severu za jabelka, proti vzhodu, kjer južni vetrovi ob času cvetja ne brijejo, za slive. Zopet kjer je na vrhu in vetrovom izpostavljeno, kaže za takove plemena, ktera trdo visé, kakor n. pr. pr. jabelko veliki Bob itd.

Potem pa tudi ne moremo veliko zahtevati, če kupčija ni taka, kakor bi imela biti, ker ni zadosti takšnega sadja, ki je potrpeče in za daljno vožnjo sposoben. Če potem le v nekterih rodovitnih letih pridejo tisti „hausirerji“, ki znajo smetano z mleka pobirati, in le malo ceno naredijo, se res sadjoreje veseliti ne moremo. Nasproti če bo dežela imela mnogo žlahtnega sadja, bodo prišli kupci, ki imajo um za kupčijo, pa tudi ne premalo kapitala. Upajmo, da se ta reč zboljša.

Kolikor še vem, dobile so se slive vagan za 30–33 kr. Lani so bili kupci, ki že neki tri leta zaporedoma pridejo, ter so jih pri Brežicah kupovali vagan po 2 fl. 30 kr. Isto bi bilo z jabelkami. Lani so bili kupci pri Brežicah tudi na jabelka in sicer iz Virtemberskega ter so jabelka, kakove so bile, kupovali po 1 fl. vagan. Se ve da to je malo, pa ko bi bil žlahten sad, bila bi tudi cena boljša.

Tedaj tisti kmetovalci slovenskega Štajerja, ki se dozda niste poprijeli umne sadjereje, pristopite društvu sadjerejskemu v Št. Jurji; od tam boste dobivali cepičev tistih plemen, ki so za naše okolice od možev strokovnjakov kot dobra spoznana in tako boste dobrega vžitka pa tudi lep denar dobivali in sebi in potomcem k blagostanju pomagali.

Leto na leto je več plačil od gruntov in med tem, ko vse napreduje, naše kmetijstvo le pri starem kopitu ostaja. Noben kos zemlje se ne sme pustiti zabadavo ali prazen in besede slovečega nemškega sadjerejca Metzgerja si zapomnite:

Na vsako mestece posadi drevesce
In oskrbuj ga, da dobiček ti dá.
F. Ogorevec, posestnik.

Krompir bolezní braniti.

Od leta do leta dela krompirjeva bolezen veliko škode, jedno leto manj, drugo več, letos v tem, drugo leto v drugem kraju. Treba je toraj misliti, kako se mora temu sovražniku na rep stopiti, da se njegove škode od naših gospodarjev, kolikor mogoče odvrnejo. Stari skušeni kmetovalec nam o ti važni zadevi piše, kakor sledi:

1. Zemljišče za krompir se mora dobro predelati, da pride semenski krompir v zadosti rahlo zemljo.

Taka zemlja daje posajenemu krompirju več varstva proti bolezni, kakor roda in grudasta prst.

2. Krompirjevi gomolji za seme se morajo rano najboljše prav rano spomladi po 80 centimetrov vsaksebi po vrsti posajati. Bolj narezan ga saditi ne kaže. Zopet pa ne gre gomolje bliže sebe saditi, ker se potem tako imenovano varovalno ogrebanje ne da izpeljati. Semenski krompirji morajo, da se pridelek ne zmanjša, biti precej debeli ali pa se morajo vrste bolj tesno, druga poleg druge potegniti.

3. Prvo ogrebanje mora biti plitvo, da je greben zgoraj širok pa le kakih 15 centimetrov visok. To ogrebanje se more, če potreba, dvakrat goditi.

4. Varovalno ogrebanje se mora pa brž takrat zgoditi, ko se bolene maroge na metenici krompirjevi pokažejo. Ko bi se to že pred pšenično žetvijo ne bilo zgodilo, se mora to ogrebanje že takrat zgoditi, ko se bolene maroge na metenici še pokazale niso.

5. Varovalno ogrebanje se le od ene strani godi. Nasuje se visok greben z močno strmo stranijo in spodnjo širokostjo po tisti strani, od ktere se ogreba in sicer tako strmo proti vrhu kolikor le mogoče. Prstena odeja, ki se tako nad najvišimi semenskimi krompirji naredi, mora najmanj 10 centimetrov debela biti, ker se pozneje vsede in posuje in tako slednjič komaj 15 centimetrov debela postane. Zajedno s tem ogrebanjem se krompirjevi metenici vršiči zmerno na nasprotno stran nagnejo, tako da je vsaj na pol vzdignjena.

6. Plitvo ogrebanje in varovalno ogrebanje se more tam, kjer krompirjeva njiva ni prevelika, z motiko opravljati.

7. Da se zabrani, da krompir še le v kleti ne začne gnjiti in bolehati, kar včasih veliko zgubo in škodo napravi, zato se sme krompir še le tri tedne pozneje kopati, ko so zadnji listi metenice veli postali.

(Dalje prih.)

Sejmi. 25. maja Dobje, Ivnik, Ormož, Gradec, Berače, Rogatec, Slivnica pri Mariboru, sv. Urban nad Ptujem, Vitanje, 26. maja Jarenina, 28. maja Ruše, Nova cerkva, 29. maja Reichenburg, 31. maja Gradec, Loka, Rečica, 1. junija Vojnik, 2. jun. Ptujška gora.

Dopisi.

Iz Šmarijskega okraja. (Nemški šulverein — volk v ovčji obleki) hodi okoli ter lovi ude za nemški „šulferajn“. Pred kratkim — na delavnik — je se Vouk, pisac ces. kralj. okr. sodnije Šmarijske, na Ponkvi kakor kaki agent grčaste omike okoli klatil, ter nevedne kmete na svoje limance za nemški „šulferajn“ lovil. Vprašali bi, ali je temu Vouk-u, ki iz cesarsko-kraljeve kase svoj denar oziroma živež dobiva, dovoljeno, da ob delavnikih okoli hodi ter za društvo, ki je Slovencem sovražno, katoličanom pa nevarno, agitira ter pri nevednih kmetih goldinarje za omenjeno društvo nabira? Marsikateri kmet si misli, ako „gospod“ od cesarsko-kraljeve sodnije pride, moram že pristopiti ter goldinar dati, da se „gospodom“ ne zamerim. In zares je že marsikateriga tako na svoje limanice dobil. Na Ponkvi je še celo prvi občinski svetovalec in cerkveni ključar k temu društvu, — bodi si iz nevednosti ali iz baharije, — pristopil. Mi le toliko vemo, da se rad marsikrat z nemškimi besedami pobaha, akoravno nemški ne zna. — Kmetje varujte se volka v ovčji obleki! Kajti „šulferajn“ je društvo, katero hočejo Šmarijski nemčurji proti Šmarijski čitalnici skupaj zbobnati. Razven tega pa to društvo, — akoravno je nemško, — pri odličnih Nemcih nema podpore. Na Zgornje-Avstrijskem, — v čisto nemški deželi. — so še celo tamošnji premilostljivi nemški škof svojim duhovnikom zaukazali, da morajo ljudstvo podučiti, da temu društvu, ki nima pravi in tudi ta namen ne, ki je v društvenih pravilih pisan, — nikakor ne pristopi. In omenjeni premilostljivi škof so v svojem pastirskem pismu to društvo „volka v ovčji obleki“ imenovali.

Kmetje! ako hočete šolo podpirati, podpirajte jo v domačem kraju, kjer imate dovolj revnih šolarjev. Ne pluvajte v lastno skledo ter ne pošiljajte potem društvu krvavo si pridobljeni denar v tuje dežele. Pri tej priliki moram še omeniti, da je omenjeni Vouk tudi vrlega Ponkviškega župana Fr. Podgoršek-a na svoje limance dobil hotel. Toda ta mu je povedal, kar mu gre in kar bi vsak pošten slovenski kmet storiti moral. — Kmetje! ki ste že na limance šli, izstopite iz tega društva ter naznanite to pismeno Vouku. Prilčno Vam hočem vse kmete in tudi nekega učitelja v

Šmarijskem okraji, ki so temu društvu pristopili naznaniti, da pridejo v črne bukve. Enako se bo tudi z „lisjakovimi“ pajdaši zgodilo.*)

Od sv. Urbana nad Ptujem. (V črne bukve z glodovnjaki.) Ptujška klobasarija je srečno posnedena. Mi bi se za te demonštracije ne brigali, če bi potrebno ne bilo imena tistih lačenbergerjev naznaniti, ki so hodili Ptujskim purgarjem na binkoštni pondeljek pet lizat. No! bodi v čast Urbančanom povedano, da je le mala pešica tistih šla, ki so povabila prejeli. Vendar so bili nekteri tako lačni in žejni, da so komaj dočakali binkoštnega pondeljka. Najbolje zastradan je bil naš nadučitelj in in organist Kocmut, ki je na ta den orglanje pustil, ter v eni sapi letel Ptujskih kostij glodat. Mi se le čudimo, kako je mogoče, da se v to dovoli, da je ta človek, ki je nasprotnik cerkve in duhovnikov, nemškutar, naročnik Celjskega lisjaka, še vedno organist! Proč ž njim. Da je gospa Marinička v imenu Urbančanov venec položila z napisom: „Urbani“, to je rujava predrznost, kajti kateri Urbančani so ji k temu naročilo dali? Celofaro je s tem osramotila. Odločno mi katoliško-narodni Urbančani odbijamo tako sramoto od sebe. Da je poštar Marinič zraven bil, se ne čudimo, ker pridno prebira Kmetskega prijatelja in ga tudi razširja. Med lačenbergerje so še šli: Kolarič iz Jirsovec, Kramperger iz Desinjec, Čeh Janez Benko, Repič, Bela lončar. Z vsemi temi tedaj v črne bukve. Pošten slovenski kmet se njih sramuje!

Iz Ptujja. (Cesar-Jožefova svečanost). Naši nemškutarji, kateri pa hoté biti po vsej sili Nemci, so jednaki razposajenemu otroku. Nič družega opravila nimajo, kakor dražiti ljudi, kateri ne trobijo v njihov rog. Grla imajo dobra in kričati znajo, da bi jih moral celi svet slišati. Tudi o binkoštih so kričali, kakor divjaki ali obsodenci in pri tem kričanju častili so, tako trdijo sami, spomenik cesarja Jožefa II. Mi tem razposajencem privoščimo divje veselje, naj častijo cesarja Jožefa kolikor hočejo, naj dajo revnim viničarjem jesti in piti, kolikor jim ljubo in drago, ali vsaka stvar ima svoje meje. Ni me volja drobno opisovati, popisovati, kaj se je vse godilo. Omeniti mi je najprvo, da je na čelu temu hujskanju prvi naših nemškutarjev znani Mihaliček po mišljenju Prus, drugače pa še . . . us. Cepetal je okoli, kakor bi kršele imel. Za njim drugi kričač je privandran Pisk. Nekateri ga imenaje tudi še Piskača. O tem možu se prav čudno pri nas govori, da še celo njegovi pristasi prav ne vedo, kaj je bil tam nekje na Moravskem; to vemo pa vendar vsi, da je bil Jud, protestant, zdaj trdijo, da je katoličan (?) Ta

dva moža sta tedaj o binkoštih priredila znano komedijo pri nas. In potem so ljudje po svetu brzojavili in pisarili kosmate laži. Cela svečanost je imela nemško lice! Mi pa pravimo še več, da je tota „svečanost“, če jo smemo tako imenovati, imela prusko lice, kajti iz vseh govorov moramo razvideti, da naši kričači škilijo gori na Prusko in da bi bilo tem možem ljubo, če bi Avstrija postala čem prej mogoče, del nemškega rajha. — Mi vprašamo, zakaj vedno trdite, da je nemštvo v nevarnosti? In takoj za tem zopet upijate, da se vam ni bati, ker je itak vse nemško! Ali ste nori?

(Konec prihodnjič.)

Politični ogled.

Avstrijske dežele. Cela 4 leta je ministertvo čakalo, naj bi nemško-liberalna večina v českem deželnem zboru Čehom-Slovanom bila prijazniša, pravičnejša. Bilo je zastoj. Lani se je celo deželni glavar Karlos knez Auersperg skujal zoper c. k. namestnika. To je bilo preveč in namesto, da je letos česki deželni zbor zopet sklican, bil je 20. t. m. hipoma razpuščen. Pri novih volitvah zmagajo Čehi, pa nemški konservativci in nemški liberalci izgubijo česki deželni odbor, česki deželni šolski svet; sploh udarec jih zadene najsilnejši. — Drugi udarec jih čaka na Kranjcem, kajti Slovenci bodo gotovo složno postopali v vseh skupinah in potem ni dvomiti, da zmagajo povsod. Prvi volilni shod je bil v Postojni, kder so dr. Vošnjaka in dr. Zarnika postavili v kmetskih občinah za kandidata, velikega tržca z lesom F. Hrena pa za mesta in trge Lož, Vrhniko in Postojno. V Gorici se tudi Slovenci vrlo pripravljajo na volitve. — Gosposka zbornica je sprejela Bulatov nasvet, kakor ga je uže zbornica poslancev odobrila, po tem takim morajo sodnije v Primorje s hrvatskimi strankami hrvatski uradovati ne pa samo italijanski, kakor do sedaj. Iz sreca privoščimo to priboritev bratom Hrvatom, v nekolikih desetletjih spodrinejo Italijana s slovanske zemlje ob izhodnih obalah morja Jadranskega. — Na Ogerskem so posebno Rumuni hudi na Magjare, ki so v državnem zboru rumunskim gimnazijam vrinoli magjarski jezik. Morivec Sponga je obstal, da je podpiran od Bereca in Pitelyja zadrngnil Majlatha in oropal. — Na Hrvatskem nameravajo sodnije ločiti od političnih uradov. Politične uprave prevzamejo toraj okrajni uradi, komitatni ali županijski uradi, podpirani od županijskih odbornikov, in naposled še deželna oblastnija za davkarstvo. No, to utegne tako zamotano uradovanje biti, da bodo Hrvati bržčas namesto pod dežem godrnjali pod kapom!

Vnanje države. Ruski car in carica došla sta v Moskvo. Neizmerno veliko ljudstva ju je

*) Prosimo, pošljite nam imena teh slepinov!

pričakovalo in navdušeno spremljalo v cesarski grad. H kronanju so vsi cesarji, kralji in republike celega sveta poslali sijajnih dvornikov čestitat. Takšnega kronanja carjevega še Rusija do sedaj ni videla. — Turški sultan začel je Rusom vojno odškodnino plačevati, katero je uže 5 let dolžen. V Egiptu imajo uže več let Sueški kanal, po katerem ladije vozijo iz Srednjega v Rudeče morje pa sedaj hočejo še eden takšni kanal izkopati, samo prepirajo se kde? Nekteri celo svetujejo skoz Sveto deželo in dalje od Mrtvega do Rudečega morja kanal napeljati. — Od papeža je kardinal Vanutelli poslan v Moskvo, da ruskem carju čestita; Italjani so zaradi Tunisa na Francoze tako jezni, da so se z Bismarkom nekako zvezali in Avstriji približali. — Francozi so zasedli deželo Loangho in segajo tudi po velikem otoku Madagaskar pa tukaj se jim prebivalstvo postavi v bran. — Angleži so na Irskem dali več morivcev vicekralja obesiti ali na več let v težko ječo zapreti, to pa Irce še huje draži. Še na papeža nečejo poslušati, ki jih opominja, naj ostanejo na postavnej poti v borbi za narodnost! — V Severni Ameriki prigodila se je zopet velika nesreča, vihar vrtnec oškodoval je mnogo mest in vasij, da je veliko ljudij mrtvih.

Za poduk in kratek čas.

Kuga na slovenskem Štajerskem.

(Spisal M. Slekovec.)

(Dalja.)

II. Do XVII. stoletja. V štirinajstem stoletju se je prikazala kuga v Evropi prvokrat v svoji pravi strahoti, kajti v 6 letih je podavila 25 milijonov ljudi. Na slov. Štajersko je sicer prišla že l. 1337, a takrat še ni morila tako strašno, kakor l. 1348. To leto je bilo za našo domovino zares osodepolno. Začelo se je z najhujšim potresom, kar ga je naša zemlja slovenska bila doživela. Od 25. prosinca se je zemlja 8 dni, po drugih poročilih celó 6 tednov tresla tako močno, da so ljudje omamljeni v nezavest padali od samega strahu in se je po Kranjskem, Koroškem in Štajerskem podrlo 40 gradov in mest. Velika gora Dobrač na Koroškem se je razpočila in zasula 10 vesnic s prebivalci vred. Hitro potem se je v naši domovini prikazala „črna smrt.“ Najpred je morila na Murskem polji, proti jeseni pa je prek Slovenskih goric prišla tudi na Dravsko polje. Prihodnje leto se je širila zmiraj dalje in je morila v nekterih vesnicah tako strašno, da je bila občna misel, da po potopu sveta še ni bilo tolike morije, kakor takrat. Brez pastirja je hodila živina klaverno po travnikih, kajti so pomrli tu in tam vsi prebivalci. Ko so ljudje videli, da vsa človeška pomoč nič ne

pomaga, obrnili so se k Bogu in so delali očitno pokoro. Možki so se zbirali v velikih procesijah in so bosonogi in brez srajce hodili v cerkve. Peli so zelo genljive pesmi od trpljenja Kristusovega in Matere božje in klicali svetnike na pomoč. Pri nekterih kapelah in križih so postali in so z bodečimi šibami bičali eden drugega tako močno po golem hrbtu, da je kri iz ran le kar curljala. Žene so doma molile in se med seboj do krvavega bičale. Tako bičanje je trajalo od sv. Mihela do velike noči. Ko pa kuga pri vsem tem ni prenehala, ampak je morila še na dalje brez vsega vsmiljenja, se je polastil ljudi strašen obup. Nekteri so se vlegli živi v grobe in so čakali ondi smrti.

V drugi polovici štirinajstega stoletja je bilo nekoliko boljše, dasiravno še so imeli nekteri semtertje kugo, ker ni več morila tako strašno. L. 1353 so jo imeli v Ptuj¹⁾, l. 1358 v Podsredi in l. 1385 pa v mariborski okolici²⁾. Koliko jih je po teh krajih podavila, nam ne pove nobeno poročilo. Kakor se je to stoletje začelo slabo, tako se je tudi končalo slabo, kajti l. 1396 so prihruli Turki prvokrat na slovensko zemljo. Izropali in zapalili so mesto Ptuj in v sužnost gnali več tisoč Slovencev.

V petnajstem stoletju imamo le od druge polovice gotova in razumljiva poročila o kugi. V tem stoletju je življenje bilo v obče žalostno. Premnogokrat so prišle v našo domovino kobilice, za njimi so nastopila slaba leta z lakoto, povrh je prišla še vojska in slednjič tudi kuga.

Dasiravno je kuga po Koroškem, Kranjskem in tudi po Štajerskem morila že l. 1449, se je doba britkosti za našo domovino začela še le l. 1472. V začetku tega leta se je prikazala zvezda repatica z rudečim ognjem in dolgim repom, potem je pa tri leta bila velika suša in huda lakota, za katero je v malo tednih umrlo 1000 ljudi. Posebno l. 1473 je solnce tako silno pripekalo, da so se semtertje gozdi vžgali in so vsahnili vreloi, potoki in reke. Po nekterih krajih so morali vodo za drag denar kupovati; — toliko obilneje so pa tekle zato solze britkosti, kajti prirazbijali so Turki na Štajersko in napravili mnogo škode, pri odhodu pa še zapustili v spomin — kugo. Celje, slov. Gradee, Vitanje, Konjice, Velenje, Šalek in drugi kraji so imeli od obeh velikih trpeti. L. 1474 ali pa že l. 1447 je morila kuga brž ko ne tudi v gornjegradski okolici, kajti ondotni prebivalci so postavili na Stražah cerkev v čast sv. Barbari, katero ljudje že od nekdej kot priprošnico v smrtni nevarnosti in kugi zelo častijo.³⁾ Najhujše je bilo l. 1480 za celo deželo. Turki in Madjari so ropali in požigali hiše, kobilice so žrle in pokončevale polja, kuž-

¹⁾ Ferd, Raisp, Pettan.

²⁾ Dr. Puff, Marburg II. 86.

³⁾ Orožen, das Dekanat Oberburg, 84.

ne bolezni so pa morile ljudi in živad. Tudi v letih 1481, 1486, 1488, 1491 in 1495 so se po nekterih krajih naše domovine prikazale zelo nalezljive bolezni.

Kar zadeva šestnajsto stoletje, sme se reči, da ni bilo boljše od prejšnjih, kajti tudi ono je prineslo v naše kraje različne nadloge — med njimi kugo. Že leta 1519 se je prikala v Ptuj, l. 1521 in 1523 pa tudi v drugih krajih. Toda takrat še ni davila tako strašno, kakor l. 1529. Kar takrat ni končal in v sužnost tiral divji Turk, vzela je kuga. Prelepe slovenske gorice so postale tužno mrtvišče, kajti so zgubile večino prebivalcev. Še den dnešnji nam kažejo kamenati spominki prostore, kamor so za kugo umrle pokopali. Take križe najdeš pri sv. Ilji, zgornji sv. Jungerti, okoli Jarenine in sv. Lenartu, pri sv. Jurji na Goričkem, sv. Jakobu, sv. Benediktu, sv. Antonu itd. V tem letu so po Slovenskem bile vpeljanae bratovščine sv. Boštjana, da bi po njegovi priprošnji kuga prenehala. Tudi čiščenje sv. Roka in 14 pomočnikov se je širilo po naši domovini in kuga je za nekaj časa prenehala. L. 1542 se je pa ne le na Nemškem, ampak tudi na gornjem in spodnjem Štajerskem zopet prikazala. V celjski okolici — pred vsem tik kranjske meje morala je hudo razsajati, ker je večina grajščakov pobegnila. Tudi prihodnje leto je še morila okoli Maribora. Na potu, ki iz Maribora v Kamco pelja, imel je nek križ do najnovjših časov letno številko 1543 in ondi se je kazala tudi jama, v katero so za kugo umrle pokopali. (Dalje sledi.)

Smešnica 21. Barusast deda prištorklja k brivcu v sobo pa se začudi, ko zagleda ondi svinjče. „Za božjo voljo, mislite tukaj svinjče klati?“ vpraša brivca. Ta mu pa odgovori, da svinjeta ne misli klati, ampak da se na njem novi učenec briti uči.

Razne stvari.

(Svitli cesar) obišejo tudi Slovensko Bistrico in takrat predstavi poslanec g. dr. Radaj deputacijo slovenskih županov, načelnikov krajnih šolskih svetov in cerkvenih ključarjev. Tako so kmetje zbraui v nedeljo 20. t. m. v Nendlnovi gostilnici sklenoli. Ob enem predložijo slovensko-nemško adresno, v kateri se zahvalijo za vse darove cesarjeve in prosijo, naj se postavi kosarna v Bistrici za 3 eskadroni. Gospod dr. Radaj je vse vže c. k. namestniku najavil, kar je potrebno, drugače se deputacije ne smejo predstavljati. Poslancu g. Radaju gre hvala, da je reč o pravem času sprožil.

(Od cesarja) potrjeni so gospodje Jan. Kukovec kot načelnik, č. g. Šrol kot njegov

namestnik, Fr. Kocmut kot načelnik in grof d' Avernas kot njegov namestnik pri dotičnih okrajih, ljutomerskem in gornje-radgonskem

(Huda pasterka) Andrej Divjak in M. Letonja v Zavrči sta baje očih Andr. Vinška v kajšo zaprla in jo užgala, da je starec zgorel. Prvi se je hotel davanja užitka znebiti, drugi pa bi rad bil vinograd podedoval.

(V Cmureškem okraji) je poštar Schweighofer načelnik, A. Werk, oskrbnik v grajščini Brunsee, pa njegov namestnik, v Radgoni pa imata poštar Rother in notar Fuhrmann ista dostojanstva.

(G. Dan. Ramuta) pri sv. Martiau pod Wurmbergom daleč slovi kot izvrsten sadjerejec. V Gradi je prejel v cvetličnej razstavi sreberno svetinjo.

(Deputacijo) k cesarju izvolili so v Celji zastopniki občin v okrajih celjskem, laškem, vranskem, gornjegrajskem, šoštanjskem, slov. graškem in šmarijskem. Izvoljenih je 12 iskrenih Slovencev. Voditelj jim bo daleč kot slovenski domoljub znani g. Lipold, župan v Mozirji.

(V Cezanjevcih) pri Ljutomeru so Alojziju Gorjaku konji všli, mož padne z voza tako nesrečno, da omolkne in v dveh urah v sv. olje položen dušo izdihne. Mladi mož je bil priden gospodar, izvrsten konjerejec in zvest Slovenec. Petletnemu otroku pa se ni nič zgodilo, čeravno je z voza palo. Enega konja so dobili v Šavnici s kolami vred, drugega pa v Lukavcih.

(Ptujski rogovileži) so povabili 250 kmetov, a dobili samo 80 viničarjev in znanih nemškutarjev, ki se nikoli ne bodo poboljšali; tujcev je po železnici se pripeljalo 150. Sprevod je štel samo 400 ljudi. Zvečer je bilo iz med njih mnogo pijanih.

(V črne bukve) pridejo dnes Slatinski gladovnjaki Janez Stonšek, Miglič, Lešnik, Ig. Čmerek, Jan. Conč, Peter Tramšek in Vrbošek. Miglič misli, da se Slatinskim gospodom prikupi, ako nemškutari pa toti gospodje ne bodo dolgo tam „regirali.“ On in Čmerek sta goreča pristaša „Lisjakova“! V Ptujih so jedli, pili in viržinije kadili Slovincem v sramoto!

(Javno zahvalo) izreka g. Franc Rošker, nadučitelj v Lembahu, darovnikom Mariborskim in Lembaškim za darove vbogim učencem naklonjene.

(Z Dobrne) nam poročajo, da se z „Gospodarjevim“ dopisom v št. 20 čuti zadet tamošnji občinski tajnik. V potolažbo mu bodi povedano, da v dopisu ni bil nikdo razglašen po imenu. Zadeva merila je le proti izmišljenemu poročilu v ekстранemškej „Wacht“i. Kdo je pa neimenovani dopisnik celjskemu listu, to nam je deveta skrb. Naš dopis potegoval se je samo za resnico, imenoval ni nobene osebe.

(G. Ivan Macun) profesor v Gradei je izdal „Književno zgodovino Slov. Štajerja“, ki je stala 309 fl. Knjiga je za štajerske Slovence zanimiva in važna, ker objavlja o naših narodnih pisateljih in buditeljih od najstarejših časov do sedanjih dni, kar še do sedaj ni bilo znano.

(Umrli) je ž. g. Matija Dolinar, župnik v Slivnici, zunaj Maribora, 70 let star.

(Gassmeier) glavač mariborskim ode-ruhom, obsojen je na 14 dni v kajho z 2 postoma.

(G. Fijaus) v Stranicah zaradi bolezni ni mogel k volitvi okrajnega odbora v Konjicah. On je zvest Slovenec.

(Od Male nedelje) se nam piše, da v Ljutomeru še nič slovenski ne uradujejo, ne pri sodnji pa ne pri davkariji.

Listič uredništva: G. Jeklen, je vse vredn; pišite, kedar bo zopet treba in če Vam pomagati moremo. Dopisi dnes ne objavljeni, pridejo na vrsto prihodnjic. G. Kovač v Z. nam ni bilo znano, na koga je sam letel. G. dopisnik iz Velenja je prošel 2 priči imenovati in potem objavimo, kar piše o g. Kusa. . . . .

Leterijne številke:

V Gradei 19. maja 1883:	86, 68, 49, 62, 72.
Na Dunaji „ „	20, 49, 57, 34, 72.
Temesvar „ „	39, 79 5, 21, 37.

Prihodnje srečkanje: 2. junija 1883.

Oznanilo.

Mal vinograd Jožefa in Karoline Lovec, malo uro od železniške postaje Poličanske v Zbelovske gorci (od nekdanj sloveče vino Planckensteiner) blizu 2 orala, z žlahtnim trsovjem zasajen se proda. Sadunosnika je 800 oralov s košnjo. Hram je lesen, preša nova. Tudi se doproda 12 oralov Gore, pod prosto roko, oboje vkup ali posebej, vkup za 1400 fl. Pogoji so lahki, plačuje se lahko v obrokih, nekaj pa vknjiženega ostane. Oglašajo se naj kupci do 15. junija t. l. pri Franji Mohl na Zbelovem v Dravinjske dolini, v Konjiškem okraji, pošta Heil. Geist, Loče. 2-3

Gozd za posekanje.

Grajsčina Schönegg da svoj gozd — Commende-Wald imenovani — blizu Polzele v Savinjske dolini, okolo 36 oralov, same smreke in bore, posekati. Posekanje se oddaje ali za celi gozd ali v kosih ne pod 10 oralov. Več pové posestnik Jožef Kolar (Martinek) v Polzele — Heilenstein, ter pokaže vsakemu meje gozda. Kdor hoče posekovanje prevzeti, naj svojo ponudbo dopošlje oskrbništvu grajsčine Schönegg, pošta sv. Peter pri Celji. St. Peter bei Cilli. 1-3

Toplice radenske slatine pri Radgoni (Radkersburg) v dolnjej Štajerskej,

so po priliki štiri ure od postaj: Maribor, Ptuj, Ormož, Središče, v krasni Murski dolini na prav dobrem glasu radi izvrstne slatine, ktera presega vse poznane ogljeno kislino, ogljeno-kisli natrij, litij, brom in jodnatrij, zadržava-joče slatine, ter delujo vspešno po lanskej skušnji v sledečih boleznih: v kroničnem protinu, revmatizmu, kataru grla, pluč, želodca, črev, matrnice, mehurja, žolča in obisti, kakor tudi proti pesku in kamnu omenjenih udov; v kožnih boleznih, škrofelnih, angležkej bolezni dece; v slabokrvnosti, v začetku jetike, zlatenici, zlatnej žili (haemorrhoidih), v samostalnih debelih jetrah, v kroničnih izviri (exsudat), v nepravilnem ženskem krvotoku (dysmenorrhoe), v oslabiljenosti živcev, v histeriji, božjasti itd.

Knjižica o radenski slatini, dobivajoča se pri ravnateljstvu kopališča razjasne na tenko blagodarno moč te izvrstne slatine, ktera se posebno čišla, kakor pijača ali sama ali z vinom ali z mlekom (se zvaro) ali se sladkimi dodatki.

Poseben ozir se ima vzeti na kopelno vodo, zadržavajočo mnogo železa, v prid slabokrvnim in dražljivim osebam.

Cena je v radenskih toplicah celo nizka stanovanju, jedi in pijači, da v nobenem kopališči nij nižja.

Dr. Klemenčič,

1-3 zdravnik kopališča.

Ponudba.

Skušau organist, več let že v službi želi dobiti primerno službo, kjer bi tudi mogel podučevati v petji in godbi. Pisma naj se pošljejo uredništvu „Slov. Gosp.“ 1-2

Kupčijsko posestvo.

Zarad preselitve proda podpisani svojo kupčijsko posestvo pri sv. Miklavži blizu Ormoža obstoječe iz zidanega prostornega poslopja, njiv in travnikov. Na tem poslopju se uže več let izvršuje trgovina različnega blaga, kréma in žganjetočarija, vse z dobrim uspehom. — Po razmerah se da to posestvo tudi v najem. Kraj je ugoden tudi za trgovino z vinom in deželskimi pridelki. — Oglasi se sprejemajo do konca tega meseca.

Maks Robič

pri sv. Miklavži (Friedau).

Oznanilo

zastran vlaganja prošelj za štipendije, katere je deželni odbor štajerski rapisal za kmetijsko deželno šolo v Grottenhofu blizu Gradea za prihodnje šolsko leto od 1. okt. 1883 naprej in ki znašajo deloma 120 fl. deloma 100 fl. se naj pogleda v štev. 17. „Slov. Gospodarja“.

Prošnje se vlagajo do 31. julija 1883 pri ravnateljstvu deželne kmetijske šole v Grottenhofu.

2-2

Hiša v Ljutomeru.

G. Hüttner proda svojo hišo štev. 117 v Ljutomeru iz proste roke. Več pové lastnica sama.

Adresa: J. Hüttner, Schillerstrasse, Nr. 7. II. Stock, Graz.

3-3

Zahvala in priporočba.

Dozvolujemo si p. n. občestvu naznaniti, da nadaljujemo rajnega našega očeta gospoda Henrika Schöna obrt z juvelami, zlatnino in srebrnino ter se zahvaljujemo za rajnemu očetu skazano zaupanje in prosimo tudi nas počastiti z obilnimi naročili na blago iz bogate naše zaloge zlatnine in srebrnine.

Priporočujemo torej: Zlate in srebrne križce, srebrne verižice, gosposke in gospojinske zlate verižice, zlate prstane, diamantne prstane, zlate uhane in ušene kinče, granatne garniture, zlate in srebrne garniture, garniture z narokvicami, zlate in srebrne svetinjice in medaljone, navratne sponice ali broše, mizne tóke ali jedno pripravo, naprstke, ključne državnike, posebno jedilno pripravo, jedilno orodje za otroke, zajemnike za smetano in juhe, čajeva eedilea, sladkorovne klješče, servietne obročke, jajéne kozarčke, selenke, tasice za sadje in sladkor, gorúšične ali ženefere posedice, tobačnice itd.

Vse te reči imajo najmodernejšo podobo in so jako mnogovrstne.

Ob enem dajemo slavnemu občinstvu na znanje, da prevzemamo vsakoršne

poprave,

ki se naše kupčije tičejo, vrezna dela, ognjevita pozlačenja itd.

Tudi kupujemo ali zamenjujemo

zlahtno kamenje, staro zlatnino in srebrnino.

Tujim prišlecem se brž postréže.

Henrik Schön-ovi dediči 2-3

zlahtnokamenarji, zlatinarji in srebrnarji v Mariboru.

Oglas naročnine.

Moja „Književna zgodovina slovenskega Štajerja“, posvečena o sedemdesetletnici dr. Miklošiču in obsegajoča str. 181 in VII v osmini dotiskana je, ter se po 1 gld. dobiva tako, da kdor jo po denarni nakaznici naroči, naj v ime poštine priloži 5 novčičev. Ako njih več pošlje denarje ob enem, pripošljejo se tudi knjige ob enem, neplačavši poštine ter naročniki poštino razdelé med seboj. — Pole za naročnike pripošljejo se po mogočnosti vsem čitalnicam in národnim društvom. — O novem letu se bo knjiga izročila knjigarnam, ter bo poskočila cena.

Ivan Macun,

gimn. profesor, Leonhartgasse 18 v Gradci.

Oljnatih firnežev in barv

lakov, trpentinovca, raznovrstnih barvil, zlato v listkih, srebro v listkih in novih čopičev ima na izbiro in prodaj v Mariboru

H. Billerbeck,

3-3 v gosposkej ulici pri psovi.

Harmonična zvonila

jarmi vred proti poroštvu, da so dobro vglasbena in iz najfiniše robe.

Zvončke za na steno, zvončke za službo v cerkvi, za 3, 4, 5 glasov po 6, 8, 10 fl. eden. Dalje:

Cerkvene svetilnike

lustre, svetilnice, svetilnike za na steno, kanontablice, masivne iz zmesi zlatu podobne po izvrstno okusnih modelih lite, ki se krasno svetijo, kakor bi zlate bile, in so trpežne za več, kakor 100 let, solidno delane in jih po nizkej ceni priporočuje

Albert Samassa

c. k. dvorni zvonar in fabrikant strojev in gasilnega orodja

v Ljubljani.

Podrobne cenilnike dopošilja brezplačno in franko.